

על המזבח בכל גובהו שמחוט הסיקרא ולמעלה, והדמים
 התחתונים ניתנין עליו מחוט הסיקרא ולמטה, דברי רבי. רבי
 אלעזר רבי שמעון אומר, כמה דברים אמורין שדמים העליונים
 ניתנים בכל הגובה שמחוט הסיקרא ולמעלה, בעולת העוף שממצה
 את דמה על קיר המזבח, אבל בהטאת בהמה, אין נותנים את דמה
 על גובה המזבח, אלא היא עצמה – עיקר מצות נתינת דמה אין
 נעשית אלא על גופה של קרן.
 הגמרא מבארת את המקור לשיטת רבי. מבררת הגמרא: אמר רבי
 אבהו, מאי מעמא דרבי שובר שניתן לתת מדם החטאת בכל
 החלק העליון של המזבח ולא רק בקרנות שבראש המזבח כמשמעות
 לשון הפסוק. מבארת הגמרא: משום דבתיב בנבואת יחזקאל על
 מידות המזבח בבית המקדש השלישי (יחזקאל מג טו), 'וההרואל ארבע
 אמות ומהארואל ולמעלה הקרנות ארבע' וגו', כלומר, גובה המזבח
 הוא ארבע אמות וממנו יוצאים ארבע קרנות. ומבארת הגמרא את
 דברי רבי אבהו: שהרי יש להקשות על משמעות לשון תחילת הפסוק,
 ארבע אמות הוא דהויא – וכי גובהו או רוחבו של המזבח הוא רק
 ארבע אמות כמשמעות לשון הפסוק, והרי מבואר בנבואת יחזקאל
 שם שגובה המזבח הוא עשר אמות ורוחבו עשרים ושמונה אמות.
 מיישבת הגמרא: אמר רב אדא בר אבהו, אין כוונת הפסוק שגובה
 המזבח ארבע אמות, אלא ביאור לשון הפסוק הוא, וקמוס הקרנות
 תופסות ארבע אמות מגג המזבח, שהרי כל קרן היא אמה על אמה.
 מקשה הגמרא על דברי רב אדא בר אבהו, קמוס קרנות ארבע
 הויא – וכי הקרנות תופסות ארבע אמות מגג המזבח, והלא אינם
 תופסות אלא שתי אמות מכל רוח. מסיקה הגמרא: אלא אימא
 בביאור דברי רב אדא בר אבהו, שאין כוונתו לבאר בלשון הפסוק
 שהקרנות תופסות ארבע אמות מגג המזבח, אלא כוונתו לבאר,
 רשות קרנות ארבע – שם 'קרן' חל על גובה ארבע אמות מתחת
 הקרן, והיינו, עד מקום חוט הסיקרא, ובגובה ארבע אמות אלו יש שם
 'קרן' לכל דיניו וניתן לתת שם מתנות דם החטאת. ולזה התכוין רבי
 אבהו שאמר, שמפסוק זה למד רבי שדם החטאת ניתן בגובה המזבח
 תחת הקרנות עד חוט הסיקרא.
 הגמרא מביאה ברייתא העוסקת בענין מקום נתינת הדמים: תנין
 במשנה ה'תם (מדות פ"ג מ"א), הויט של סיקרא – חוט אדום היה הויגרו
 – מקיף את המזבח כחגורה באמצע גובהו, והיינו בגובה חמש אמות
 מקרקע העזרה, כדי להבדיל בין מקום נתינת דמים העליונים
 (חטאת בהמה ועולת העוף) למקום נתינת הדמים התחתונים (דם-
 שאר הקרבנות). שואלת הגמרא: מאן הני מילי – מהיכן למדנו דבר
 זה, שהיה חוט שמבדיל בין מקומות נתינת הדמים. משיבה הגמרא:
 אמר רב אהא בר רב קטינא, דבר זה נלמד ממה שנאמר לגבי
 הרשת שהיתה למזבח שעשה משה (שמות כו ה), 'והיתה הרשת עד
 הצי המזבח', כלומר, הרשת שעל המזבח תגיע עד חצי גובהו של
 המזבח, ומשמע ממה שהקפידה התורה שתיגע הרשת לאחצי
 המזבח, שיש דבר החוצה את המזבח לשנים, והיינו שהתורה נתנה
 את הכרכב כמחיצה להבדיל בין מקום נתינת הדמים העליונים
 למקום נתינת הדמים התחתונים, ובמזבח שבבית המקדש, היה
 החוט של סיקרא מבדיל בין מקומות נתינת הדמים.
 שנינו במשנה: שירי תדם וכו' היה שופך על יסוד דרומית.
 הגמרא מבארת את מקור הדין ששירי דם החטאת נשפכים על היסוד
 הדרומי: תני רבן ברביא, אמר לגבי שיער חטאת היחיד (ויקרא ד
 ט) 'את כל דמה ישפך אל יסוד ה'מזבח', ומבארת הברייתא: היסוד
 שנאמר בפסוק, זה יסוד דרומי של המזבח. מבררת הברייתא: אתה
 אומר 'זה יסוד דרומי', או אינו – אולי אין כוונת הפסוק לזה, אלא
 ליסוד המערבי, ולימוד זה הוא על ידי שילמד הפסוק הסתום שלא
 התפרש בו על איזה יסוד יש לשפוך את שירי דם חטאת חיצונה מן
 הפסוק המפורש שנאמר לגבי החטאות הפנימיות 'אל יסוד מזבח
 העלה אשר פתח אהל מועד' (שם טו). שמפורש שיש לשפוך את הדם
 על היסוד המערבי הסמוך לפתח אהל מועד. מבארת הברייתא:
 אמרת – אמור בעצמך שאין לך ללמוד את ביאור הפסוק הסתום

מבארת המשנה: עלה הכהן כבבש ופנה לימינו כבבש הקטן לסובב,
 והוא בליטה ברובח אמה סביב המזבח עליו הלכו הכהנים לצורך
 נתינת הדם בחצי העליון של המזבח, וכא לו לקרן דרומית מדרחית
 ונותן עליה מזהם, וממשיך והולך על הסובב לימינו ובא לו לקרן
 מדרחית צפונית ונותן מתנה שניה, וממשיך על הסובב לקרן צפונית
 מערבית ונותן מתנה שלישית, וממשיך על הסובב לקרן מערבית
 דרומית ונותן מתנה רביעית, ויורד מהמזבח.
 ממשיכה המשנה: את שירי תדם שנותרו במזרק לאחר נתינת
 המתנות, היה הכהן שופך על היסוד הדרומית של המזבח.
 ומסיימת המשנה: ונאכלין החטאות, לפנין מן הקלעים – בחצר
 המשכן, לזכרי הטהורים ולא לנקבות ולא לישראלים. ככל מאכל –
 בין צלי, בין שלוק ובין מבושל. ליום ההקטרה ולילה שלאחריו עד
 חצות הלילה.

גמרא

הגמרא מבארת את אופן נתינת דם החטאת על המזבח. שואלת
 הגמרא: היכי עבדי – איך עושה הכהן, את נתינת הדם על המזבח.
 משיבה הגמרא: נחלקו בזה רבי יוחנן ורבי אלעזר. חד אמר, נותן
 אמה אילף ואמה אילף – נותן את הדם על האמה הסמוכה לזוית
 המזבח מאיזה צד שירצה, וחד אמר, מחטא ויורד – נותן את הדם
 באצבעו מלמעלה למטה, כנגד חודו של הקרן, כלומר, על זוית
 המזבח.
 ומבארת הגמרא: אליבא – לפי שיטתו דרבי אלעזר רבי שמעון,
 דאמר בסמוך, היא עצמה – עיקר מצות נתינת דם חטאת בהמה
 אינה נעשית אלא בראש המזבח בגופה של קרן ממש, על כרחך יש
 לומר דכולי עלמא לא פליגי – בין רבי יוחנן ובין רבי אלעזר אינם
 חולקים שיכול לתת בכל האמה ולא רק בחודה, שהרי כל האמה על
 אמה שבכל אחת מזויות המזבח שם 'קרן' עליה, ומועילה בה נתינת
 הדם, כי פליגי – ומחלוקתם היא, אליבא דרבי הסובר בסמוך שאף
 דם חטאת בהמה ניתן מחוט הסיקרא ולמעלה אף שלא בקרן עצמה.
 והיינו, מר ו-המאן דאמר הראשון כבר, שמועילה נתינה אף באמה
 הסמוכה לזוית, כיון שאמה אילף ואמה אילף, כנגד קרן שלמעלה
 הוא, וכל האמה נקראת קרן. ומר ו-המאן דאמר השני כבר, על
 זוית המזבח כנגד חודה של הקרן שלמעלה, אין – אכן נותנים מדם
 החטאת, אבל טפי – יותר מכך, כלומר, באמה הסמוכה לזוית
 המזבח לא נותנים מהדם.
 מקשה הגמרא: מיתבי, שנינו בברייתא (תוספתא פ"ו ה"ד), חטאת
 הציבור והיחיד ביצד סדר מתן דמן, היה הכהן עולה לפבש ופנה
 לימינו לסובב וכא לו לקרן דרומית מדרחית וטובל באצבעו
 הימנית, כלומר, התימנית שבימין – האצבע המורגלת למלאכה,
 והיא האצבע הסמוכה לאגודל, שבידו הימנית, ונטל באצבעו מן
 הדם ששפזרק, וחומר – מכוון את אצבעו בגודלו למעלה
 ובאצבעו הקטנה מלמטה ובכך מושך את הדם שבאצבעו כדי שכל
 הדם שבאצבעו ירד על המזבח, ומחטא באצבעו ויורד כנגד חודה
 של קרן, עד שמכילה את כל הדם ששפזרק, וכן עושה בכל קרן
 וקרן, וכיון שלדברי רבי אלעזר רבי שמעון ודאי אין צריך לתת
 בחודה של קרן, מוכח שהברייתא היא כשיטת רבי, ומבואר מדברי
 הברייתא שלדעת רבי צריך לתת דווקא כנגד חודה של הקרן וכמאן
 דאמר השני. משיבה הגמרא: לעולם לשיטת רבי מותר לתת אף
 באמה הסמוכה לחודה של קרן, ומה שנאמר בברייתא 'מחטא ויורד'
 כנגד חודה של קרן, הכי קאמר – כך כוונת התנא בברייתא לומר,
 מצוה – לכתחילה יש לתת את הדם בחודה של קרן, אבל אי עבד
 – אם עבר ונתן את הדם באמה אילף ואמה אילף, לית לן בה – אין
 בזה חסרון, ונתינתו כשרה.
 הגמרא חוזרת לברר במה נחלקו רבי ורבי אלעזר ברבי שמעון.
 שואלת הגמרא: מאי רבי ומאי רבי אלעזר רבי שמעון – מה היא
 מחלוקת רבי ורבי אלעזר ברבי שמעון שהזכרה לעיל. משיבה
 הגמרא: מחלוקתם היא כדתניא בברייתא, דמים העליונים ניתנין

המשך ביאור למס' זבחים ליום ראשון עמ' א

1 מהפסוק המפורש, אלא יִלְמַד הפסוק העוסק בַּיְרִידָתוֹ של הכהן מִן
 2 הַקֶּבֶשׁ לאחר נתינת הדם על המזבח, (לִיצִיאָתוֹ) [מִיצִיאָתוֹ] –
 3 מהפסוק העוסק ביציאתו של הכהן הגדול מִן הַהֵיכָל, כלומר, מִה
 4 בַּיְצִיאָתוֹ מִן הַהֵיכָל שופך הכהן הגדול את הדם בְּסִמּוֹךְ לוֹ, והיינו
 5 על היסוד המערבי הסמוך להיכל שיוצא ממנו לאחר הזאת המזבח
 6 הפנימי, כמו בן, אִם בַּיְרִידָתוֹ מִן הַקֶּבֶשׁ שופך הכהן את דם
 7 החטאת בְּסִמּוֹךְ לוֹ, והיינו על היסוד הדרומי שסמוך לכבש
 8 שבדרום המזבח.
 9 הגמרא מביאה ברייתא נוספת בדין שפיכת שירי דם החטאות: תַּנְיָא
 10 בברייתא (תיספתא יומא פ"ג ה"ג), רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אָמַר, זֶה וְזֶה – בין שירי
 11 דם חטאות פנימיות ובין שירי דם חטאות חיצוניות נשפכים על היסוד
 12 הַטְּעָרְבִי. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי אָמַר, זֶה וְזֶה – בין שירי דם חטאות
 13 פנימיות ובין שירי דם חטאות חיצוניות נשפכים על היסוד הַדְּרוּמִי.
 14 שואלת הגמרא: בְּשִׁלְטָא – הברייתא מובנת לְטָאן דְאָמַר ששירי דם
 15 כל החטאות נשפכים על היסוד הַטְּעָרְבִי, משום שיש לבאר דְקַסְבִּי

16 תנא זה, שִׁילְמַד הפסוק הַקְּתוּם שבחטאת חיצונה מִן הפסוק
 17 הַטְּפוּרֶשׁ ששירי דם חטאת פנימית נשפכים על היסוד המערבי. אֵלֵא
 18 לְטָאן דְאָמַר ששירי דם כל החטאות נשפכים על היסוד הַדְּרוּמִי יש
 19 לשאול, מַאי טְעָמָא, והרי בחטאות הפנימיות נאמר 'אֶל יסוד מִזְבַּח
 20 הָעֶלָה אֲשֶׁר פָּתַח אֱהֵל מוֹעֵד', ולכאורה זהו היסוד המערבי שסמוך
 21 לפתח ההיכל. משיבה הגמרא: אָמַר רַב אָסִי, קַסְבִּי הָאִי תַנָּא –
 22 תנא זה סובר, ששירי הדם של כל החטאות נשפכים על היסוד
 23 הדרומי, משום שסובר, בּוֹלְיָה מְזַבְּחָ בְּצִפּוֹן קָאִי – כל המזבח עמד
 24 בחלק הצפוני של העזרה מצפון לפתח ההיכל, ואין לפני הפתח אלא
 25 את האמה של היסוד. נמצא, שהיסוד הדרומי הוא חלק המזבח
 26 הסמוך למקום יציאת הכהן מההיכל, והוא היסוד הסמוך לסיום
 27 נתינת המתנות. לִישְׁנָא אַהֲרִינָא – יש ששנו את דברי רב אסי בלשון
 28 אחרת, בּוֹלְיָה פְּתַח בְּדְרוּם קָאִי – כל פתח ההיכל עומד בדרומו של
 29 המזבח, שהרי המזבח בצפון העזרה, ונמצא שהיסוד הדרומי סמוך
 30 לפתח, ומשום כך שפכו עליו את שירי דם החטאות הפנימיות.

43 תלמוד לומר על המזבח סביב, כלומר, שיש ליתן את הדם על כל
 44 צדדי המזבח. וממשיכה הברייתא, א' – ואם היה נאמר רק 'הקריבו
 45 בני אהרן הפהנים את הדם על המזבח סביב', ולא היה נאמר 'זרקו/
 46 יבול היית לפרש שיקריבו הכהן למזבח פהנת, כלומר, יתן את הדם
 47 על המזבח באצבעו בכל היקפו של מזבח ללא הפסק, שהרי לא ניתן
 48 להקיף את המזבח כחוט אלא על ידי האצבע ובאופן שנוגע במזבח,
 49 תלמוד לומר, 'זרקו את הדם על המזבח סביב', שנתנת דם העולה
 50 תעשה בזריקה מכלי ולא על ידי נתינה באצבע. ואם כן, מבררת
 51 הברייתא: **הא כיצד** – באיזה אופן יש לזרוק את דם העולה שעל ידה
 52 יתקיים גם דין 'סביב' וגם דין 'זרקו'. מבארת הברייתא, הכהן זורק
 53 את הדם על שתיים מזויות המזבח, והדם מתפשט על שתי צדדי
 54 הזויות כמין אות 'גמא', (וְדָמָה סְעוֹן) והזאות אלו נקראות שתי
 55 מתנות שהן ארבע. רבי ישמעאל אומר, הלימוד לאופן זריקת דם
 56 העולה הוא ממה שנאמר כאן לגבי קרבן עולה 'סביב', ונאמר להלן
 57 לגבי חטאת המילואים (ויקרא ח טו) 'וישקט ויקח משה את הדם ויתן על
 58 קרנות המזבח סביב, מה להלן לגבי חטאת המילואים, יש פיסוק
 59 וארבע מתנות – נותן ארבע מתנות מהדם, ומפסיק ביניהם, ולא
 60 בשתי מתנות שעולות לארבע, אף כאן לגבי קרבן עולה, נותן
 61 בפיסוק וארבע מתנות, והיינו שזורק מתנה אחת על אחד מצדדי
 62 הזוית, ושוב זורק מתנה שניה בצדו השני, וכן עושה על הקרן
 63 שבאלכסון. הרי שדברי רב שנותן וחוזר ונותן הם כדברי רבי
 64 ישמעאל, ודברי שמואל הם כדברי תנא קמא.
 65 הגמרא מבררת את שיטת רבי ישמעאל. שואלת הגמרא: **אי מה**
 66 **להלן**, דם חטאת המילואים ניתן בארבע מתנות על ארבע קרנות,
 67 אף כאן במתנות דם עולה הנלמדות ממנה, הדם ניתן בארבע
 68 מתנות על ארבע קרנות, ולא בנתינת שתיים שהן ארבע. משיבה
 69 הגמרא: אמרת – אמור בעצמך שאין לומר כך, שהרי עולה מעונה
 70 יסוד גם בזריקת דמה ולא רק בשפיכת שירי דמה, וקרן מזרחית
 71 דרומית של המזבח לא היה לה יסוד, ובהכרח שדינה חלוק מדין
 72 חטאת, ואינה ניתנת על כל ארבעת הקרנות. שואלת הגמרא: **מאי**
 73 **מעמא** שלא היה יסוד בזוית זו. משיבה הגמרא: **אמר רבי אלעזר,**
 74 **לפי שלא היתה חלק זה של היסוד, כחלקו של מזרח – בנחלת שבת**
 75 **בנימין, דאמר רב שמואל בר רב יצחק, המזבח שהיה בחלקו של**
 76 **בנימין, היה אוכל –תופס) כחלקו של שבת יהודה אמר, ואמה זו**
 77 **היא האמה שהיה ראוי להיות בו היסוד במזרח ובדרום, מלבד האמה**
 78 **הסמוכה לקרן מזרחית צפונית והאמה הסמוכה לקרן מערבית**
 79 **דרומית, וכיון שהמזבח צריך להיות בחלקו של בנימין וכמבואר**
 80 **בסמוך, לא היה יסוד באמה זו שהיא בחלקו של יהודה.**
 81 הגמרא מבארת מה היא האמה שהיה המזבח אוכל בחלקו של
 82 יהודה: **אמר רבי לוי בר חמא אמר רבי חמא ברבי חנינא, רצועה**
 83 **ברוחב אמה היתה יוצאה מחלקו של שבת יהודה ונכנסת כחלקו**
 84 **של שבת בנימין, ובה היה המזבח ראוי להיבנות. והיה בנימין הצדיק**
 85 **רואה ברוח הקודש שכן עתיד להיות, ומצטער עליה בכל יום**
 86 **לנוטלה מיהודה לחלקו ולבנות יסוד אף בזוית זו, שנאמר בברכת**
 87 **משה לשבת בנימין (דברים לג יב),**

1 **תנא רבי רבי ישמעאל (כרבי) [גרבי] שמעון בן יוחי (אומרים) –**
 2 **שנו בבית מדרשו של רבי ישמעאל בדברי רבי שמעון בר יוחאי**
 3 **באופן זה: זה וזה נשפכים על היסוד המערבי. וסימניך לזכור זו הוא,**
 4 **משכו רבי לנבא – משכו הרבים את היחיד, כלומר, תלמידי רבי**
 5 **ישמעאל שהם רבים, משכו את רבי שמעון בר יוחאי לומר שסובר**
 6 **כדבריהם שבכל החטאות שירי הדם נשפכים על היסוד המערבי.**

7 **משנה**

8 משנתינו ממשיכה לעסוק בדיני הקרבת הקרבנות, ומבארת את דיני
 9 הקרבן קרבן עולה:
 10 קרבן העולה היא מקדשי קדשים, ונפסלת אם יצאה ממקומה, או אם
 11 נגע בה טהול יום או מחוסר כיפורים, ומועלים בה. ומשום כך,
 12 שהייתה נעשית בצפון – בצפון העורה, וכן את קיבול דמה בכלי
 13 שרת –(במזרק), יש לעשות בצפון. ודמה סעון שתי מתנות שהן
 14 ארבע, כלומר, נותן מתנה אחת בזוית המזרחית צפונית של המזבח
 15 (למטה מחוט הסיקרא) על שתי רוחות הזוית וכפי שיבואר בגמרא,
 16 ומתנה שניה בזוית המערבית דרומית על שתי רוחותיה, ונמצא
 17 שהזה על ארבע רוחות המזבח. ומעונת העולה הפשט של כל עורה,
 18 וניתוח – חיתוך גוף הקרבן לאיברים, וכליל לאשים – וכולה ומלבד
 19 העור] נשרפת על גבי אש המערכה.

20 **נמרא**

21 הגמרא מבארת את לשון המשנה 'העולה קדשי קדשים'. שואלת
 22 הגמרא: **עולה מאי מעמא תני ליה קדשי קדשים** – מה הטעם שרק
 23 בקרבן עולה אמר התנא 'העולה קדשי קדשים', ולא בקרבן חטאת
 24 ואשם. משיבה הגמרא: **משום דלא כתיב בה – כיון שלא נאמר**
 25 **בתורה בפרשת קרבן עולה לשון (לה) 'קדשי קדשים' היא' כמו**
 26 **שנאמר בחטאת ובאשם, לכך הוצרך התנא ללמדנו שאף העולה**
 27 **היא מקדשי קדשים.**
 28 שנינו במשנה: **ודמה סעון שתי מתנות שהן ארבע.**
 29 הגמרא מבררת כיצד נזרק דם העולה על המזבח. שואלת הגמרא:
 30 **היכי עבד – כיצד עושה הכהן, כלומר, באיזה אופן דם העולה ניתן**
 31 **על המזבח, שעל ידי שתי נתינות נחשב כאילו נתן ארבע מתנות.**
 32 משיבה הגמרא: **אמר רב, נותן את הדם מן הכלי בזריקה ברוח זו של**
 33 **הקרן, וחוזר ונותן מן הדם בזריקה על צדו השני של אותו קרן, וכן**
 34 **עושה בקרן שבאלכסון ממנה, ונמצא שנתן על ארבע רוחות המזבח.**
 35 **ושמואל אומר, מתנה אחת כמין גמא נותן – נותן מתנה אחת כנגד**
 36 **הקרן, באופן שהדם מתפשט על שני צדדי הזוית בצורת 'גמא', שהיא**
 37 **אות גימל בכתב יוני, והיא בצורת אות כף פשוטה שלנו.**
 38 הגמרא מביאה ברייתא שתנאים נחלקו במחלוקת רב ושמואל:
 39 **כתנאי – מחלוקת זו שבין רב ושמואל, היא במחלוקת תנאים ששנינו**
 40 **בברייתא. נאמר לגבי קרבן עולה (ויקרא א טו), 'הקריבו בני אהרן**
 41 **הפהנים את הדם וזרקו את הדם על המזבח סביב, ואם לא היה נכתב**
 42 **'סביב', יבול היית לפרש שיקריבו הכהן לדם וזריקה אחת בלבד,**